

POGŁĘBIANIE UMIEJĘTNOŚCI ZAWODOWYCH PRZEZ PRAKTYKĘ W NIEMCZECH I HISZPANII

podsumowanie

www.ckziu1.edu.pl

Wydawnictwo przygotowane ze środków projektu POWER realizowanego na zasadach ERASMUS+ w Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 1 w Warszawie w latach 2016-2018

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

SPIS TREŚCI

Rozdział 1. Cele, założenia i streszczenie projektu. .... str. 4

Rozdział 2. Realizacja ..... str. 6

Rozdział 3. Doświadczenia, refleksje, wnioski ..... str. 19

Rozdział 1.

CELE, ZAŁOŻENIA I STRESZCZENIE PROJEKTU

Projekt "Pogłębienie umiejętności zawodowych przez praktykę w Niemczech i Hiszpanii" powstał na podstawie diagnozy potrzeb szkoły, uczniów, kadry i otoczenia szkoły CKZIU nr 1 w Warszawie w roku szkolnym 2015/16. Koncepcja rozwoju szkoły zakłada jej ciągły rozwój i doskonalenie, co przełożyło się na stworzenie Europejskiej Strategii Rozwoju Szkoły, zakładającej poprawę w obszarze

- I - organizacji i zarządzania,
- II - dydaktyki,
- III - kompetencji kadry.

PROJEKT MIAŁ 3 CELE GŁÓWNE DOTYCZĄCE UCZNIÓW I KADRY:

1. Ułatwienie młodzieży wchodzenia na unijny rynek europejski poprzez doradztwo i zagraniczne staże zawodowe w Niemczech
2. Wspieranie doskonalenia zawodowego kadry szkoły poprzez udział kadry w Job Shadowing w przedsiębiorstwach w Hiszpanii.
3. Podniesienie prestiżu szkoły poprzez promocję rezultatów projektu w środowisku lokalnym, regionie, kraju i UE.

W projekcie zostały zdefiniowane wiązki celów szczegółowych dla uczniów, kadry, szkoły i jej otoczenia. Cele przełożyły się na działania-zadania projektu, zostały ujęte w harmonogramie i rozmieszczone w czasie. Zadania przełożyły się na rezultaty i produkty projektu bezpośrednio wpływające na procesy edukacyjne zachodzące w szkole i podnoszące jakość pracy szkoły. Produkty i rezultaty projektu są stale rozpowszechniane zgodnie ze strategią upowszechniania rezultatów projektu i rozwoju szkoły.

Projekt objął współpracę międzynarodową z partnerem z Lipska -realizację staży dla uczniów, oraz z partnerem z Wielkiej Brytanii - realizacją Job Shadowing.

W stażach zawodowych w Lipsku wzięło udział łącznie 70 uczniów, w tym 35 kształcących się w zawodzie technik budownictwa i 35 w zawodzie technik architektury krajobrazu oraz 6 nauczycieli opiekunów. Realizacja staży odbywała się wieloetapowo, I etap w lipcu 2017r., II etap w kwietniu 2018r., III etap w maju 2018r. Czas trwania każdego ze staży to 26 dni merytorycznych oraz 2 dni podróży.

Realizacja Job Shadowing odbyła się w lutym 2017r. Pobyt w Salamance objął 5 dni merytorycznych szkolenia praktycznego kadry w firmach branży systemów energii odnawialnej i efektywności energetycznej a udział w nim wzięło 4 nauczycieli.

Projekt wykorzystał metodologię projektu edukacyjnego, jego przygotowanie i realizacja była pracą zespołową kadry CKZi U nr 1 oraz partnerów zagranicznych. Został przygotowany przez zespół 4 nauczycieli a realizowany przez zespół zarządzający. W jego skład weszli nauczyciele przedmiotów zawodowych i języków obcych.

Projekt realizował 22 zadania wskazane i opisane w harmonogramie projektu i przewidywał wzrost wiedzy, umiejętności i kompetencji u uczniów oraz kompetencji zawodowych u nauczycieli.

Rozdział 2. REALIZACJA PROJEKTU

Job Shadowing w Salamance

Przed siedzibą firmy nauczycielki i założyciele Gamo Energias

Staże JS w Salamance zostały przygotowane z instytucją pośredniczącą TELLUS Ltd. Wszystkie kontakty i komunikacja odbywały się online. W listopadzie i grudniu 2016 Tellus Ltd. poprosił o przygotowanie dodatkowych dokumentów, tj. Europass CV, PPI (Participant Programme Information). Na podstawie analizy tych dokumentów przygotował szkolenia dostosowane do doświadczenia i potrzeb uczestników.

Przed wyjazdem do Salamanki zostały zakupione bilety lotnicze, potwierdzone zakwaterowanie, ubezpieczenie. Tellus Ltd. znalazł firmę GAMO ENERGIAS, która przygotowała program praktyk i szkoleń w miejscach swoich inwestycji z branży OZE. Na miejscu w Salamance nauczyciele otrzymali wsparcie logistyczne ze strony firmy GAMO ENERGIAS i TELLUS Ltd. Do pracy z nauczycielami byli oddelegowani p. Gonzalo z firmy Tellus Spain i p. Natalia - tłumaczka i przewodnik. W miejscu szkolenia JS firma GAMO ENERGIAS zapewniła 8 mentorów, którzy szkolili nauczycieli na poszczególnych stanowiskach w systemie 1 nauczyciel-1 mentor. Monitoring realizacji staży i ewaluacja została przeprowadzona za pomocą ankiet ewaluacyjnych w jęz.polskim i angielskim. Ankiety zostały opracowane na podstawie wymagań jakościowych zgodnie ze Zobowiązaniem do Zapewnienia Jakości Mobilności.

W dniach 12.02-18.02.2017r, 4 nauczycielki przedmiotów zawodowych odbyły staż Job Shadowing w firmie Gamo Energias. Praktyki obejmowały poznanie know how branży energii odnawialnych, zapoznanie się ze specyfiką hiszpańskiego rynku OZE w Salamance i okolicach.

Panie Jonna Buniewicz, Edyta Gocał, Grażyna Grabska, Urszula Poniatońska poznały działanie i odwiedziły farmę wiatrową Los Concejiles, sad fotowoltaiczny Abusejo, farmę fotowoltaiczną Inigo de Huebra, energetycznie samowystarczalne farmy świń i owiec, serowarnię owczą, centrum transportowe Centro Transportes. Wszystkie wymienione inwestycje OZE zostały wykonane w całości lub przy udziale firmy Gamo Energias.

Nauczycielki uczestniczyły w warsztatach prowadzonych przez mentorów, w tym pana Jose Carlos Burdon Fraile, głównego właściciela Gamo Energias. Mentorzy przekazali wiedzę praktyczną m.in. na temat sporządzania kosztorysów inwestycji OZE oraz monitorowania już działających farm wiatrowych, farm i sadów fotowoltaicznych produkujących energię elektryczną. W czasie wolnym panie zwiedzały Salamankę oraz poznawały język i kulturę hiszpańską.

Podczas stażu nauczycielki zdobyły nową wiedzę, umiejętności, doświadczenie zawodowe oraz zgromadziły materiały dydaktyczne, które wykorzystują w pracy dydaktycznej z uczniami i słuchaczami CKZIU nr 1 w Warszawie. Kontakty z firmami branży energii odnawialnych w Hiszpanii zostaną wykorzystane do dalszej współpracy naszej placówki z partnerami zagranicznymi.

Wyjazd nauczycieli do Hiszpanii oraz odbyty staż zaowocowały sprawozdaniem i innowacyjnym programem języka angielskiego zawodowego (JOZ) pt „Technologie OZE w języku angielskim”. Innowacja została wdrożona w roku szkolnym 2017/2018, na zajęciach pozalekcyjnych kierowanych do uczniów klasy II kształcących się w zawodzie technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej oraz chętnych uczniów i słuchaczy placówki.

Projekt innowacji został przygotowany przez Urszulę Poniatońską, nauczycielkę j.angielskiego. Piętnastogodzinny cykl zajęć dodatkowych miał na celu umożliwienie uczestnikom zajęć osiągnięcia lepszej płynności w posługiwaniu się językiem angielskim zawodowym, poznanie i utrwalenie słownictwa i terminologii poprzez nacisk na poszerzanie zasobu słownictwa w kontekście technologicznym OZE. Potrzeba stworzenia programu i realizacji takich zajęć wynikała z diagnozy przeprowadzonej wśród uczniów i nauczycieli.

Innowacja została stworzona z wykorzystaniem koncepcji uczenia się JOZ zaprezentowanej na konferencji FRSE pod tytułem Dydaktyka francuska –wypracowane metody i koncepcje francuskie.

Została wdrożona w grupie złożonej z co najmniej 15 uczniów, głównie z klas II ST i II TB, zajęcia obejmowały 1 godzinę tygodniowo i przeznaczone były na nauczanie treści programowych obejmujących wszystkie sprawności językowe – mówienie, słuchanie, pisanie

i czytanie, zgodnie z wymaganiami szczegółowymi podstawy programowej. Dodatkowa 1 godzina została przeznaczona na poszerzenie zakresu słownictwa technicznego i zawodowego oraz ćwiczenie umiejętności konwersacji w typowych sytuacjach życia zawodowego i codziennego. Podczas zajęć uczniowie pracowali w oparciu o materiały przygotowane przez nauczyciela, w dużej mierze obejmujące wykorzystanie źródła autentycznych (np. oryginalne nagrania, filmy, audycje, znane opracowania specjalistyczne branżowe angielskojęzyczne i w języku hiszpańskim, broszury i foldery, strony internetowe firm i branży OZE). Uczestnicy zajęć mieli możliwość rozwijania swoich zainteresowań dzięki metodom aktywizującym oraz pracy z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnej za pomocą stron internetowych.

Wprowadzenie innowacji w przyniosło uczniom, a tym samym ich rodzicom, szkole i całemu środowisku następujące wymierne korzyści:

- **lepsze posługiwanie się językiem angielskim zawodowym na poziomie adekwatnym dla technikum;**
- **łatwość w rozumieniu terminologii technicznej OZE i odbiorze filmów i artykułów zawodowych oraz innych form przekazu w języku angielskim;**
- **wypracowanie umiejętności współpracy i współdziałania w grupie, zespole projektowym, w tym odpowiedzialności za przydzieloną i wykonaną pracę;**
- **wzrost świadomości technicznej i otwartości na nowe technologie stosowane w Europie oraz inne aspekty życia we współczesnym społeczeństwie europejskim.**

Całościowym efektem wprowadzenia innowacji jest stworzenie profilu absolwenta szkoły charakteryzującego się dobrą, komunikatywną znajomością języka angielskiego zawodowego oraz posiadającą świadomość technologiczną i językową przekładającą się na sprawne posługiwanie terminologią w języku angielskim oraz językiem angielskim w codziennym życiu zawodowym. Sukcesem jest „ukształtowanie” świadomych swojej wartości uczniów – obywateli zintegrowanej Europy, pozbawionych kompleksów i zahamowań zawodowych i obyczajowych, ambitnych, skłonnych do dzielenia się swoją wiedzą i reprezentowania szkoły w konkursach przedmiotowych, oraz nastawionych na osiągnięcie jak najlepszego wyniku na egzaminie z kwalifikacji zawodowych.

Efektom wprowadzenia innowacji w jej aspekcie metodycznym jest zwiększenie świadomości i kompetencji nauczycieli języka angielskiego zawodowego.

Ostatecznym pozytywnym efektem jest podniesienie atrakcyjności oferty edukacyjnej szkoły w oczach potencjalnych uczniów i ich rodziców.

Staże uczniów w Lipsku

8 miesięcy przed rozpoczęciem stażu 1 grupy uczniów odbyła się wizyta przygotowawcza, w której udział wzięły dyrektor CKZiU1, koordynator projektu i jedna z opiekunek stażystów w Lipsku.

Przed lipskim dworcem kolejowym

W TRAKCIE WIZYTY ZOSTAŁY USTALONE:

- **miejsca zakwaterowania stażystów** – 2, 3 lub 4 osobowe pokoje z łazienką i aneksem kuchennym w hotelu zlokalizowanym w dobrze skomunikowanym z resztą miasta miejscu, opiekunowie zakwaterowani razem ze stażystami, 1 opiekun na każdym piętrze,
- **komunikacja w mieście** – stażyści zostali wyposażeni w imienne bilety miesięczne umożliwiające swobodne poruszanie się pomiędzy hotelem a miejscem stażu oraz w granicach miasta, opiekunowie otrzymali bilety miesięczne na okaziciela co było ekonomicznie uzasadnione w sytuacji wymiany opiekunów w trakcie trwania stażu,
- **wyżywienie** – zdecydowano o samodzielnym wyżywieniu z uwagi na różne gusta i preferencje stażystów, miejsca i godziny odbywania staży. Niemożliwym stało się zapewnienie pełnej satysfakcji i gorącego posiłku wszystkim uczestnikom projektu,

W podróży komfortowym autobusem

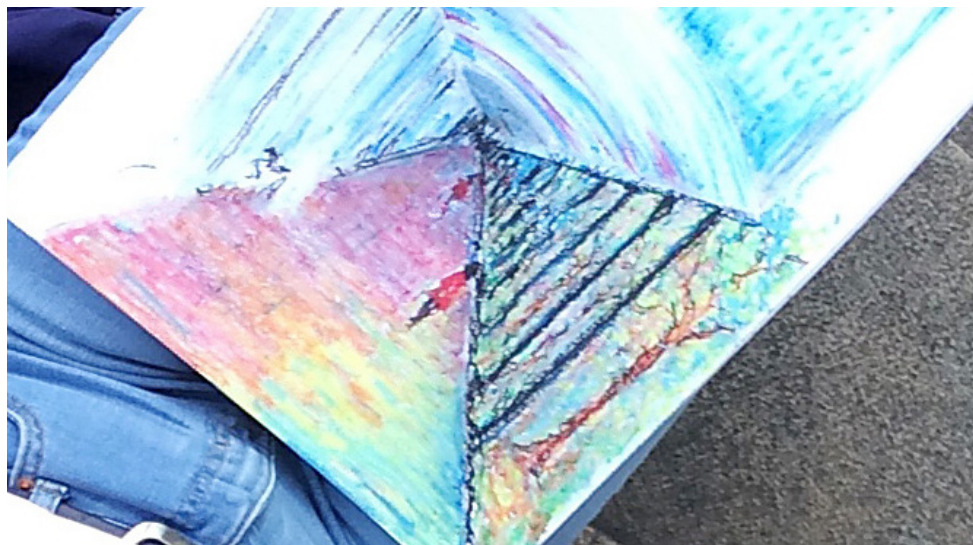
- **miejsca stażu** – godziny odbywania zadań, ich zakres, opieka mentorska. Każdemu stażystce przydzielony został opiekun odpowiedzialny za jego bezpieczeństwo, realizację programu i wsparcie merytoryczne. Ustalone zostały metody komunikacji pomiędzy stażystą, opiekunem i organizacją pośredniczącą,
- **wstępny plan zajęć kulturowych** – ustalono miejsca, które z uwagi na znaczenie historyczne bądź kulturowe powinny być obligatoryjnie odwiedzone w trakcie pobytu w Lipsku. Pozostałe elementy programu kulturowego zostały dobrane w zależności od preferencji stażystów, ich zainteresowań oraz pod kątem zawodu, w którym się kształcą (np. grupa złożona głównie z architektów krajobrazu odwiedziła Muzeum Ogródków Działkowych),
- **wstępny plan zajęć językowych** – ustalono wymiar godzinowy oraz dostosowanie zajęć do potrzeb danej grupy. Odbyło się ono na podstawie testu diagnozującego przeprowadzonego przez Europa Haus w pierwszym dniu pobytu oraz potrzeb na bieżąco zgłaszanych przez stażystów,
- **wsparcie stażystów i opiekunów w sytuacjach dnia codziennego i ewentualnych kryzysowych**

Z uwagi na komfort stażystów oraz wielkość bagaży zdecydowano, że do Lipska młodzież odbędzie podróż autokarem. Wybór przewoźnika odbył się w drodze konkursu ofert.

Organizacja wysyłająca za zgodą uczestników wykupiła każdemu stażystę i opiekunowi grupowe ubezpieczenie zdrowotne, NNW oraz OC. Wszyscy uczestnicy zostali zobowiązani do wyrobienia EKUZ, a jej posiadanie zostało skontrolowane przed wyjazdem.

Do opieki nad każdą grupą stażystów delegowano 2 nauczycieli opiekunów, którzy byli odpowiedzialni za zapewnienie bezpieczeństwa stażystom w miejscu zakwaterowania, czasie wolnym oraz podczas zajęć kulturowych i językowych. Prowadzona była rejestracja wyjść i powrotów z hotelu. Do ich zadań należało również inspirowanie do aktywności w czasie wolnym (np. wspólne pisanie wierszy z okazji Dnia Matki, plener malarski, zawody piłkarskie, organizacja 18 urodzin jednego ze stażystów), jednak bez narzucania swojej woli.

Efekty wielu działań w postaci prac plastycznych i plakatów wykonanych w czasie wyjazdu są obecnie dostępne w szkolnych gablotach poświęconych projektowi, zakupionych ze środków przeznaczonych na wsparcie organizacyjne.

Plener malarski na centralnym placu miejskim w Lipsku - Augustus Platz

Relacja z pobytu w Lipsku

Uczniowie podnieśli praktyczne umiejętności w zakresie budownictwa oraz w zakresie architektury krajobrazu. Oprócz tego zapoznali się z przepisami bhp i technologiami stosowanymi w Niemczech w budownictwie i przy kształtowaniu architektury krajobrazu. Doskonaliili język niemiecki, głównie język branżowy oraz zapoznali się z organizacją pracy, warunkami życia i kulturą w Saksonii.

Praktyki odbywały się w firmie Forssbohm&Sohne (branża budowlana) i firma "Baumpflege Wenzel" (architektura krajobrazu).

Praktykanci byli zakwaterowani w hotelu o standardzie 3-gwiazdkowym w trzyosobowych apartamentach z balkonem, łazienką i w pełni wyposażoną kuchnią oraz bezpłatnym dostępem do internetu. Otrzymali również bilety miesięczne, aby mogli swobodnie dojeżdżać do swoich miejsc pracy oraz poruszać się po mieście Lipsk.

Ścinka ogromnej topoli pod okiem Pana Wenzla

Każdy dzień pracy rozpoczynał się pobudką o godzinie 6.00. Młodzież w ciągu około godziny przygotowywała się do wyjścia - poranna toaleta, leniwe jeszcze śniadanie, porcja żartów i śmiechu na dobry początek dnia. Około godziny 7 wszyscy wyruszyli w drogę do swoich miejsc pracy, dbając o punktualność wysoko cenioną przez niemieckich partnerów. Wszystkie miejsca praktyk zlokalizowane były na terenie Lipska, czasem jedynie zdarzało się, że pracodawca zabierał stażystów do inwestycji realizowanych poza miastem. Zadania stażowe były mocno zróżnicowane, niepozwalające nudzić się i popaść w rutynę. Technicy architektury krajobrazu wykonywali prace pielęgnacyjne sportowej murawy na stadionie Bundesligi Red Bul Arena, zgłębiali metody renowacji i pielęgnacji zabytkowych obiektów parkowych, pod okiem dendrologai arborysty wykonywali cięcia pielęgnacyjne krzewów, ścinkę drzew. Jedną z większych atrakcji wśród zadań stażowych było zupełne usunięcie szesnastometrowej topoli z wykorzystaniem podnośnika koszowego. Technicy budownictwa pracowali przy wszystkich etapach inwestycji budowlanych, wykonywali również drobne prace remontowe starając się z powodzeniem sprostać wysokim wymaganom i

precyzji tak bardzo charakterystycznych niemieckim inwestorom. Dużą satysfakcję sprawiało im również trenowanie wykonywania ścianek działowych w systemie suchej zabudowy, podwieszanych sufitów oraz obcowanie z mnogością materiałów wykorzystywanych do termoizolacji budynków i okładzin zewnętrznych.

Dzień pracy kończył się o godzinie 16.00.

Młodzież z Warszawy prawie codziennie wyruszała z Augustusplatz, aby poznać historię i architekturę najciekawszych miejsc miasta. Centralną część placu zajmowała fontanna (miejsce zbiórek), a wokół niej wznosiły się gmachy Uniwersytetu, Opery i nowoczesnej Sali Koncerowej. Nad wszystkim górował gmach MDR-Kubus służący próbom i nagraniom MDR Radio Choir i MDR Symphony Orchestra. Stamtąd roztaczał się wspaniały widok na miasto.

Praktykanci płynący kanałami Białej Elstery

Przed Piwnicą u Auerbacha

Idąc w kierunku starego placu targowego, można było odwiedzić Dwór Drezdeński z pasażem handlowym i Piwnicę Auerbacha upamiętnioną w Fauście J.W.Goethego, i oferującą tradycyjną kuchnię niemiecką.

Imponujące były także Gmachy Federalnego Sądu Administracyjnego i Nowego Ratusza z wieżą o wysokości 108 metrów.

Oddalone od centrum, ale godne odwiedzenia były także stare i nowe place targowe Targów Lipskich – jednego z najstarszych przedsięwzięć kupieckich, a dziś również biznesowych. Minęło 850 lat od pierwszych, średniowiecznych targów.

Popołudniowe spacerowanie po mieście dawały możliwość usłyszenia koncertów muzyki organowej i śpiewu chóralnego. Zachwyca-

Goldwanaland

ła także architektura budynków łącząca elementy różnych stylów – neogotyckiego, barokowego i renesansowego.

Uczniowie byli także na koncercie muzyki klasycznej w Domu Schumana wykonanym przez studentów Lipskiego Konserwatorium Muzycznego oraz odwiedzili Muzeum Bacha i Pałacyk Schillera, w którym powstała Oda do radości.

Wiele uwagi poświęcono lipskim pomnikom sławnych ludzi – J.W.Goethego, S.Bacha, R.Wagnera, F.Mendelssohna. Nie zabrakło także akcentu polskiego, bowiem na Skwerze Poniatowskiego znajduje się Pomnik księcia Józefa Poniatowskiego.

Największe wrażenia na młodzieży zrobił najokazalszy ze wszystkich Pomnik Bitwy Narodów – monumentalna budowla upamiętniająca największą bitwę okresu napoleońskiego, która w roku 1813 miała miejsce w okolicach Lipska. Stanowi on nie tylko punkt rozpoznawczy dla miasta, ale także najwyższą budowlę pomnikową Europy.

Uczniowie zwiedzali muzeum i rozkoszowali się przepięknym widokiem miasta, jaki rozciągał się z góry.

Bogata oferta zajęć kulturalnych obejmowała także Centrum Sztuki Współczesnej, Muzeum Historii Naturalnej, Muzeum Stasi i Muzeum Zjednoczonych Niemiec, w którym poznano najnowszą historię Niemiec oraz sztukę dawnej NRD.

W niedzielne popołudnie chętni mogli uczestniczyć w Mszy św. w polskim kościele w dzielnicy Plagwitz

Nie zabrakło czasu na odpoczynek, zabawę i rekreację. Upalne dni sprzyjały wycieczkom bliższym naturze. Szczególnie dwie atrakcje zasługują na uwagę – zwiedzanie Lipska szlakami wodnymi „Lipska Wenecja” oraz ZOO.

Ponad godzinę strudzeni praktykanci płynęli kanałami Białej Elstery, podziwiając faunę, florę i nadzreczną architekturę wkomponowaną w krajobraz. Piękna pogoda, wspaniałe humory,

miłą atmosferą na łodzi wycieczkowej pozwoliły zapomnieć o wysiłku fizycznym podczas stażu.

Wielką przygodą było też zwiedzanie lipskiego ZOO – fascynującej dżungli w samym środku miasta. Ten fenomen na skalę światową, stworzony przez człowieka i naturę, ma ponad 120 lat! Obiekt należy do najnowocześniejszych w Niemczech i cieszy się dużą renomą. Młodzież oglądała unikatowe okazy roślin i zwierząt, odwiedziła „Pongoland” - pawilon małp, w którym mieszkają cztery gatunki małp człekokształtnych i poznała „Gondwanaland” – świat tropików pokonany łodziami. Wszędzie było słychać brzęczenie, ćwierkanie, pomruki i plusk wody. W ciepłym, wilgotnym powietrzu unosił się zapach kwiatów, ananasów, kakao, kawy i eukaliptusa.

Przez środek Lipska przebiega jeden z największych obszarów leśnych środkowej Europy.

W ciepłe dni można odpocząć nad jednym z jezior lub wybrać się na wycieczkę kajakiem.

Ochłodę dawały także popołudnia spędzone na basenie w Aquaparku, dokąd młodzież chodziła często i chętnie. Bardziej wymagający i wytrwali odwiedzali siłownię, kręgielnię lub roz-

Maria Peter i Christian Dietz z podarowanymi pracami stażystów

grywali mecze piłki nożnej. Późnym popołudniem wszyscy chętni spotykali się przy grillu.

Nie zabrakło spacerów po skwerach, parkach i ogrodach. Młodzież zobaczyła Ogród Botaniczny i Muzeum Ogródków Działkowych, tak piękną wiosną i latem.

W kwietniu 2018 r. odbył się happening „Noc czarownic” („Walpurgisnacht”), na którą organizatorzy zaprosili gości z Warszawy. Piknikowa atmosfera sprzyjała oglądaniu płonących ogniska, przy których tańczyły „czarownice”, pieczono kielbasy i bawiono się na diabelskim młynie. Była to jedyna okazja, aby uczestniczyć w tradycyjnym niemieckim festynie, który przypada tylko raz w roku.

Inną taką atrakcją był Festiwal Gotów (w maju 2018 r.), na który do Lipska przyjechali pasjonaci tej kultury z całej Europy. Można było ich poznawać i podziwiać.

Z przyjemnością młodzież chodziła również na mecze piłki nożnej rozgrywane na Stadionie Red Bull Arena w Lipsku. Dzięki kolegom odbywającym tam praktyki, wejście było za darmo.

Poznawaniu miasta służyły także gra miejska zorganizowana przez Europa Haus oraz wycieczka Lipskim Szlakiem Nut.

Czas wolny młodzież przeznaczała także na wykonywanie prac plastycznych i zakupy w lipskich Centrach Handlowych i małych sklepikach. Każdy chciał przecież mieć pamiątkę. Kulturalne wspomnienia

To, co człowiek zobaczy i przeżyje, nie może mu być odebrane.

Uczniowie technikum zobaczyli wiele. Niektórzy może już nigdy nie pojedą do Lipska, a inni, zuroczeni miastem, może wybiorą się tam jeszcze wiele razy.

Stażyści w kuchni podczas przygotowania kolacji

Najlepszym świadectwem zadowolenia z odbytych praktyk są opinie uczniów pochodzące z ankiety na temat wyjazdu.
OTO NIEKTÓRE Z NICH:

Jakie wnioski z praktyki wyciągnę dla siebie osobiście, co dała mi praktyka?

- *Nie trzeba się bać! Nauczyłem się gotować i oszczędzać pieniądze!*
- *Praktyka to ciekawe doświadczenie, które można wykorzystać w Polsce.*
- *Praktyki integrują.*
- *Po przyjeździe do Polski na pewno będę oszczędzał pieniądze!*
- *Należy solidnie wykonywać zadaną pracę, a w miarę możliwości robić więcej. W takiej sytuacji człowiek jest inaczej postrzegany i chwalony.*

W podróży punktualnym lipskim tramwajem

- *Nauczyłam się punktualności.*
- *Warto ciężko pracować i szanować każdą pracę.*
- *Jeśli chodzi o pracę, to umiem i rozumiem więcej niż myślałam.*
- *Niemiecki nie jest taki trudny.*
- *Nauczyłem się więcej słów po niemiecku i nauczyłem się lepiej komunikować w języku niemieckim.*
- *Warto być punktualnym w pracy!*

Co mnie mile zaskoczyło, co mi się podobało?

- *Mile mnie zaskoczyły warunki pracy, podejście do nas osób tam pracujących i ciekawy plan zwiedzania różnych miejsc.*
- *Sympatyczna atmosfera w pracy, bardzo ciekawy program kulturalny.*
- *Życzliwość opiekunów.*
- *Miłe nastawienie ludzi do innych, czyste ulice, segregowanie śmieci i cisza!*
- *W czasie praktyki uściśliły się więzi między znajomymi!*
- *Punktualność komunikacji miejskiej i dobra czekolada mnie mile zaskoczyły.*
- *Podobały mi się wspólne wyjścia, jak np. do ZOO*
- *Niemcy są uczciwi.*

Rozdział 3.

DOŚWIADCZENIA, REFLEKSJE, WNIOSKI

Do realizacji projektu powołany został zespół projektowy, który nawiązał kontakty z organizacjami pośredniczącymi jeszcze na etapie pisania wniosku aplikacyjnego. Tu nieocenionymi członkami były nauczycielki j. angielskiego, które zarówno na etapie pisania projektu jak i w trakcie jego realizacji prowadziły ożywioną korespondencję w j.angielskim z zagranicznymi partnerami. Te działania dały wyraźny znak, że kompetencje językowe w zakresie znajomości języków obcych w zespole są niewystarczające i powinny zostać poprawione.

Zespół projektowy przygotował regulamin rekrutacji uwzględniający wszelkie wytyczne Narodowej Agencji Programu Erasmus, formularze zgłoszeniowe i kryteria wyboru kandydatów. Na bieżąco informował o postępach rekrutacji, zmieniających i zbliżających się terminach i wydarzeniach, osobach zakwalifikowanych do wyjazdu na szkolnej tablicy poświęconej programowi. Na etapie opracowania dokumentów, ich produkcji i wykorzystania ogromną pomocą był zakupiony ze wsparcia organizacyjnego sprzęt - komputer oraz drukarki. Przeprowadzone zostały spotkania informacyjne dotyczące zasad rekrutacji z wychowawcami, nauczycielami, uczniami (w czasie lekcji wychowawczych) oraz rodzicami/opiekunami (w czasie wywiadówek i dni otwartych). Spotkania były prowadzone przez koordynatora projektu i zespół projektowy przy udziale dyrektora szkoły. Przed wyjazdem każdej grupy stażystów przeprowadzone zostało spotkanie z młodzieżą i rodzicami/opiekunami dotyczące spraw organizacyjnych i wychowawczych.

Program staży został opracowany na drodze porozumienia i współpracy pomiędzy organizacją wysyłającą a pośredniczącą przy współpracy niezależnego konsultanta, doświadczonego w realizacji projektów staży w branży budowlanej i architektury krajobrazu. Ciężar ustaleń i negocjacji z organizacjami przyjmującymi, dotyczących programu staży i harmonogramu działań związanych z ich realizacją na odpowiednio wysokim poziomie zgodnym z porozumieniem o zapewnieniu jakości mobilności, wzięła na siebie organizacja pośrednicząca - Europa Haus.

Umowy z uczestnikami zostały przygotowane zgodnie ze wzorem zamieszczonym na stronie FRSE z uwzględnieniem specyfiki realizowanego projektu i ustaleniami z jego uczestnikami (np. kwestie ubezpieczenia grupowego). Wszystkie dokumenty niezbędne do realizacji projektu zostały wyprodukowane przy użyciu sprzętów i materiałów zakupionych ze wsparcia organizacyjnego w projekcie. W czasie spotkań, na których zawierano umowy z uczestnikami lub ich opiekunami cały formularz umowy został szczegółowo omówiony, wszelkie wątpliwości wyjaśnione, koszty dokładnie przeliczone i przedstawione uczestnikom przez koordynatora projektu.

Organizacja pośrednicząca podjęła się przydziału stażystów do odpowiednich miejsc pracy zgodnie z ich preferencjami oraz wg zdiagnozowanych na miejscu umiejętności porozumiewania się w j. niemieckim. Była również odpowiedzialna za prowadzenie szkolenia

językowego w trakcie pobytu oraz koordynację programu kulturowego. Służyła pomocą i wsparciem na każdym etapie realizacji projektu, szczególnie w trakcie pobytu w Lipsku.

Organizacje przyjmujące były odpowiedzialne za przeprowadzenie instruktażu stanowiskowego stażystów, zapewnienie im bezpiecznych i higienicznych warunków pracy, zadań dostosowanych do ich możliwości na danym etapie rozwoju zawodowego ale zgodnych z programem stażu, dostępu do narzędzi i urządzeń wykorzystywanych na miejscu pracy, zaplecza socjalnego umożliwiającego spożywanie posiłków, napoje chłodzące w dni o wysokich temperaturach oraz środków ochrony osobistej (np. rękawice robocze, maski antypyłowe) o ile stażysta wyraził taką potrzebę. Wielu pracodawców z własnej woli wyposażyło młodzież w odzież roboczą. Nad każdym ze stażystów sprawował opiekę mentor, służący pomocą i swoją wiedzą. Kwestiami związanymi z jakością i zarządzaniem projektem związanym ze stażem JS zajmowało się dwóch członków zespołu projektowego. Przed wyjazdem zostały przygotowane w jęz. pol i w jęz. ang zostały przygotowane umowy między CKZIU nr 1 i Tellus Ltd. w Wielkiej Brytanii oraz aneks do tej umowy. Zostały zawarte umowy z uczestnikami tego projektu (4 nauczycieli) i Porozumienie o Programie Pobytu i Zajęć. Wszystkie przygotowane dokumenty przestrzegały Zobowiązanie do Zapewnienia Jakości Mobilności i zobowiązanie to zostało podpisane przez wszystkie zaangażowane strony biorące udział w JS. Wszystkie zaangażowane strony (Tellus Ltd, Tellus Spain, Gamo Energias i uczestnicy mobilności) zostali przed odbytymi stażami poinformowani o konieczności przestrzegania zasad ujętych w Zobowiązaniu do Zapewnienia Jakości Mobilności oraz o imiennym badaniu ankietowym, które zostały przeprowadzone po odbytej mobilności.

Ankiety sprawiły, że wszystkie strony poważnie podeszły do wypełniania swoich obowiązków.

Przygotowanie przed wyjazdem było wieloaspektowe, gdyż miało przeciwdziałać ryzykom:

- **nieznajomości jęz. niemieckiego** – przeprowadzono szkolenie językowe przed wyjazdem i w czasie wyjazdu, holistyczne podejście lektora prowadzącego, jego duże doświadczenie w prowadzeniu zajęć i umiejętność indywidualizacji nauczania, niezależne zbadanie predyspozycji językowych przez Europa Haus celem dobrania miejsc praktyk adekwatnych do możliwości uczniów. W trakcie pobytu zajęcia językowe prowadzone przez Europa Haus były odpowiedzią na potrzeby stażystów
- **różne zainteresowania zawodowe** –na podstawie przeprowadzonych rozmów Europa Haus dostosowała miejsca odbywania stażu do preferencji i zainteresowań stażystów
- **poczucie bezpieczeństwa** – organizacja pośrednicząca dołożyła starań, aby stażyści mogli pracować w grupach, w której przynajmniej jeden członek bardzo dobrze posługiwał się językiem. Delegowani nauczyciele opiekunowie cieszyli się zaufaniem młodzieży. Mieli dobry kontakt z uczniami i potrafili dawać wieloaspektowe

wsparcie. Europa Haus w pierwszym dniu pobytu uczuliła stażystów na polsko-niemieckie różnice kulturowe, zasady zachowania akceptowane w różnych sytuacjach życia codziennego, kulturę i bezpieczeństwo pracy w przedsiębiorstwach niemieckich oraz wyposażyła stażystów i nauczycieli opiekunów w mapy, plany sieci komunikacyjnej, bilety miesięczne oraz fiszki adresowe i kontaktowe do hotelu, koordynatora, organizacji. Aby zwiększyć poczucie bezpieczeństwa stażystów pierwszą podróż do miejsca stażu odbyli z opiekunem lub pracownikiem Europa Haus. Uczestnicy ze stosowanym wyprzedzeniem zostali poinformowani o miejscu zakwaterowania i firmach, w których będą odbywały się staże tak, aby mogli zapoznać się z ich specyfiką, lokalizacją, poznać trasy dojazdu. Uczestnicy zostali zapoznani z materiałem zdjęciowym zgromadzonym w czasie wizyty przygotowawczej, dotyczącym miejsca zakwaterowania stosownie wcześniej by mogli przygotować się do komfortowego pobytu przez 4 tygodnie. Przygotowanie kulturowe przed wyjazdem objęło również sytuację gospodarczą, polityczną, zwyczaje i kulturę Niemiec, Saksonii i Lipska.

- **zachowania ryzykowne** – opiekunowie stażystów zostali dobrani tak, by potrafili inspirować do działania, organizować aktywności akceptowane przez grupę, porozumiewać się na poziomie mentalności uczniów. W czasie przygotowania pedagogicznego przed wyjazdem stażyści zostali zapoznani z prawami i obowiązkami, zasadami bezpieczeństwa podczas podróży i pobytu, zasadami pracy zespołowej, przeprowadzono zajęcia ukierunkowane na integrację grupy
- **zmęczenia fizyczne i psychiczne opiekunów** – każdej grupie towarzyszyło 2 opiekunów dzięki czemu opieka mogła być sprawowana na odpowiednim poziomie przez całą dobę.

Ocenę użyteczności działań przeprowadzono przez badanie ankietowe uczestników, indywidualne rozmowy i komunikaty zwrotne od wszystkich zainteresowanych stron.

Ryzyka wyjazdu JS dotyczyły m.in. podwójnego poziomu stresu u nauczycieli związanego z tym, iż szkolenie zawodowe odbyło się w czasie ferii zimowych. Stres zminimalizowano poprzez ustalenie wszechstronnego i wieloaspektowego programu kulturowego umożliwiającego aktywny wypoczynek. Stres związany z zakończeniem półroczna został zminimalizowany poprzez wolny drugi tydzień ferii. Dodatkowo szkolenie zawodowe odbywało się w języku hiszpańskim z użyciem skomplikowanej terminologii zawodowej, niekiedy powodowało to trudności w tłumaczeniu ze strony tłumaczki, a to również wpływało na podwyższony poziom stresu u nauczycieli. Trudności te były niwelowane przez wolniejsze tempo szkolenia i wyjaśnianie trudnych procesów technologicznych za pomocą modeli w internecie. Zwiększono również ilość szkoleń w terenie na bazie demonstracji i pokazów w miejscach inwestycji, np. sad fotowoltaiczny - montowanie i demontowanie paneli fotowoltaicznych, które się same obracają. Ocenę użyteczności działań przeprowadzono przez badanie ankietowe, rozmowy z przedstawicielem firmy Tellus Spain, rozmowy z tłumaczem, dyskusję pomiędzy nauczycielami

Ryzykiem była objęta również realizacja celu głównego nr 3 z wniosku „Podniesienie prestiżu szkoły.” i osiągnięcie rezultatów na poziomie lokalnym, regionalnym w Polsce i Unii z uwagi na CKZIU nr 1 jest nowo powstałą placówką składającą się z form kształcenia zawodowego dla dorosłych i KKZ, a realizowany projekt jest pierwszym projektem mobilności realizowanym dla uczniów. W celu eliminacji ryzyka promowano i informowano o projekcie oraz upowszechniano jego rezultaty wszelkimi możliwymi kanałami, na wszystkich imprezach szkolnych, pośród zaprzyjaźnionych placówek, stowarzyszeń, instytucji, organie prowadzącym, w czasie spotkań z kandydatami szkoły, absolwentami, dni otwartych, spotkań z rodzicami, imprez promujących szkołę i kształcenie zawodowe. Ocenę użyteczności jest trudno jednoznacznie określić ze względu na krótki okres czasu od zakończenia projektu. Celowość działań potwierdza większe zainteresowanie placówką pośród potencjalnych kandydatów.

Zespół projektowy w trakcie realizacji zadań napotykał problemy, które dzięki dyskusjom, wsparciu organizacji pośredniczących i przyjmujących udało się rozwiązać na zadowalającym poziomie.

Pierwszym problemem jaki się pojawił było zrekrutowanie odpowiedniej liczby uczestników grupy wyjeżdżającej w lipcu 2017r. Jako główny czynnik obniżający ilość chętnych zdiagnozowano wakacyjny termin stażu. Ostatecznie zmieniono liczebność grup wyjeżdżających w poszczególnych latach (26 uczniów w 2017r. i 44 w 2018r.). Zmieniony został również termin stażu w roku 2018 – na miesiące niewakacyjne, w konsekwencji rekrutacja w 2018 roku przebiegła bez problemów i zapewniła odpowiednią ilość stażystów. Dodatkowym elementem utrudniającym rekrutację były obawy, niepewność uczniów spowodowane brakiem doświadczeń kolegów w tym zakresie. Ten projekt był pierwszym realizowanym, przecierającym szlaki w nowo powstałej placówce. Wraz z pierwszą grupą, która wróciła i zdała relację młodszym kolegom zniknęły obawy przed tego typu nowymi doświadczeniami. Ułatwiło to rekrutację w kolejnym roku i zmotywowało do pracy nad nowymi projektami również dla innych form kształcenia (edukacja dorosłych).

W 2018r. w ostatniej chwili z wyjazdu zmuszona była zrezygnować opiekunka-nauczycielka j. niemieckiego. Organizacja pośrednicząca za dodatkową opłatą (poniesioną ze wsparcia organizacyjnego) zapewniła stałą obecność swojego pracownika porozumiewającego się w j. polskim i niemieckim, którego zadaniem było wsparcie językowe stażystów w miejscach pracy, w kontaktach z pracodawcą oraz wszelkich innych jakie były konieczne a przysparzały problemów. Wsparciem tym objęci byli również opiekunowie np. w czasie wizyt w miejscach odbywania stażu, w kontaktach z niemiecką służbą zdrowia, biurem rzeczy znalezionych itp. Problem zapewnienia odpowiedniej opieki został rozwiązany poprzez wymianę opiekunów w czasie trwania wyjazdu. Sumarycznie, w trakcie trwania projektu 6 nauczycieli pełniło funkcję opiekuna stażystów i podniosło swoje kompetencje pedagogiczne, wychowawcze i organizacyjne.

W 2018r. 44 osobowa grupa stażystów, z uwagi na problem organizacji pośredniczącej z zapewnieniem tak dużej ilości miejsc staży, musiała zostać podzielona na 2 części. Pociągnęło to za sobą konieczność zmian w zakresie transportu do miejsca docelowego oraz

zmian w organizacji pracy szkoły związanych z nieobecnością w placówce nauczycieli w innych niż pierwotnie zakładanych terminach.

Problem transportu został rozwiązany poprzez ponowne przeliczenie kosztów przez ofertujących przewoźników przy zmienionych parametrach przewozu. Ustalono w porozumieniu z organizacjami pośredniczącą i przyjmującymi, że druga grupa rozpocznie zadania stażowe w niedzielę, tak aby wymiana stażystów w Lipsku mogła nastąpić jednego dnia (sobota, 5 maja 2018r.).

Problem ze zmianami organizacyjnymi w pracy szkoły, związanymi z nieobecnością nauczycieli został rozwiązany poprzez wymianę nauczycieli w trakcie trwania stażu, przy założeniu że jeden opiekun pozostaje stale na miejscu.

Kolejnym problemem jaki pojawił się było zapewnienie młodzieży stosownej opieki na czas przejazdu, ponieważ jeden z opiekunów pierwszej grupy pozostawał w Lipsku i sprawował opiekę również nad stażystami drugiej grupy. Problem rozwiązano poprzez delegowanie koordynatora projektu do sprawowania opieki nad młodzieżą w czasie przejazdu Warszawa-Lipsk, Lipsk-Warszawa. Koszty wynagrodzenia tego opiekuna zostały poniesione ze wsparcia organizacyjnego projektu.

Niewystarczająca znajomość języków obcych wśród kadry nauczycielskiej stanowiła również przeszkodę w swobodnym komunikowaniu się zarówno z partnerami na etapie przygotowań do aplikacji o środki, jak również w trakcie trwania projektu. Nauczyciele opiekunowie wzięli udział w szkoleniu językowym przed wyjazdem, byli stale wspierani przez szkolnych anglistów i germanistę, ale wnioskiem na przyszłość jest dalsze podnoszenie kompetencji językowych wśród pracowników szkoły.

Owoce tych doświadczeń jest projekty Erasmus+ pt.: „Nowe kompetencje zawodowe kluczem do sukcesu” i POWER Edukacja dla Dorosłych, pt.: „Rozwój kadry kluczem do sukcesu”

Przygotowanie językowe przed Job Shadowing z j. hiszpańskiego było niewystarczające w ilości 30 godzin. Powinno zostać przynajmniej podwojone. Hiszpanie zupełnie nie posługiwali się językiem angielskim, obecność tłumacza była konieczna. Miejsce zakwaterowania nie spełniło wszystkich oczekiwań uczestników. Wnioskiem na przyszłość jest większa kontrola organizacji pośredniczącej w zakresie zabezpieczenia potrzeb socjalnych uczestników JS.

W początkowej fazie realizacji od 09.16 do 02.17 Rada Pedagogiczna CKZIU1 była sceptycznie nastawiona do zasadności realizacji projektu, pełna obaw przed zmianami organizacyjnymi w placówce i niechętnie wspierająca działania zespołu projektowego. Nastawienie zmieniło się w momencie prezentacji pierwszych efektów projektu po powrocie nauczycieli z JS (01.03.2017). Do zmiany nastawienia grona pedagogicznego przyczyniły się również pozytywne opinie i entuzjazm uczniów stażystów.

UMIEJĘTNOŚCI JĘZYKOWE PO PRAKTYKACH ZAGRANICZNYCH W LIPSKU

Ewaluacja miała 3 etapy i odbyła się w formie testu sprawdzającego wiedzę i umiejętności:

- Przed kursem językowym
- Po kursie językowym
- Po odbytym stażu zagranicznym w Lipsku

Test przed kursem

Test przed kursem składał się z pytań otwartych i zamkniętych sprawdzających znajomość przydatnych zwrotów oraz zdań w życiu codziennym i zawodowym

WYNIKI TESTU: POZIOM ZADOWALAJĄCY – uczniowie, którzy do niego przystąpili byli grupą mieszaną: wcześniej uczącą się języka niemieckiego, jak również języka rosyjskiego

KURS JĘZYKOWY

- Uczniowie mieli zapewniony 40-godzinny kurs języka niemieckiego
- Cel kursu: podniesienie znajomości języka niemieckiego, pokonanie bariery językowej, podniesienie poziomu wiedzy i utrwalenie zdobytej wiedzy (prowadząca pani mgr Marzanna Mastalerz)
- Wszyscy skorzystali ze wsparcia
- Osiągnęli 80% obecności

KURS SKŁADAŁ SIĘ Z NASTĘPUJĄCYCH ELEMENTÓW:

- język codzienny praktyczny
- język niezbędny w pracy
- ćwiczenie wszystkich sprawności: mówienie, czytanie, rozumienie ze słuchu, reakcje językowe, szybkość wypowiedzi, pisanie

Test językowy po kursie

- Test obejmował pytania otwarte i zamknięte sprawdzające przydatne zwroty oraz zdania w życiu codziennym, jak również zawodowym
- Wyniki: przyrost umiejętności gramatyczno-leksykalnych o 15%-20%
- Rezultat: utrwalenie i poszerzenie wiedzy językowej u uczniów i nauczycieli wytypowanych na praktyki w Lipsku
- Poprawa umiejętności językowych w zakresie mówienia, czytania, pisania, krótkich reakcji językowych

Ewaluacja znajomości języka po odbytych praktykach w Niemczech

- test językowy sprawdzający wiedzę z podstawowych zdań i zwrotów potrzebnych do komunikowania się w języku niemieckim w środowisku pracy napisany w ostatnim dniu pobytu
- W trakcie pobytu stażyści uczestniczyli w intensywnym kursie językowym prowadzonym przez Europa Haus

GRUPA 1 – LIPIEC 2017 26 uczniów, średni wynik 63,42%	GRUPA 2 – KWIECIEŃ 2018 23 uczniów, średni wynik 76,35%	GRUPA 3 – MAJ 2018 21 uczniów, średni wynik 79,25%
--	--	---

ZESTAWIENIE WYNIKÓW

70 uczniów, średni wynik 73%

Wnioski:

- Uczniowie przełamali barierę językową
- Test wykazał, że uczniowie podnieśli swoje kompetencje językowe o kolejne 5%-10% w stosunku do testu po kursie
- Uczniowie zrozumieli, jak ważna jest znajomość języków obcych
- Uczniowie swobodniej postępują się językiem, co potwierdzają wyniki ankiet:

*„Jeśli chodzi o pracę, to umiem i rozumiem więcej niż myślałem.
Niemiecki nie jest taki trudny”*

*„Nauczyłem się więcej słów po niemiecku i nauczyłem się
lepiej komunikować w języku niemieckim”*

„Niemiecki nie jest trudny”

UCZNIOWIE SĄ ZMOTYWOWANI DO DALSZEJ NAUKI JĘZYKÓW OBCYCH

KOMPETENCJE ZAWODOWE PO PRAKTYKACH ZAGRANICZNYCH

Badanie zostało przeprowadzone na podstawie ankiety skierowanej do uczniów, wywiadów z nauczycielami przedmiotów zawodowych.

Ankietowani uczniowie badane aspekty oceniali w skali pięciostopniowej.

- **Przyrost wiedzy na temat branży - bardzo wysoko lub wysoko oceniło 70% ankietowanych, pozostali na poziomie zadowolającym,**
- **Przyrost wiedzy na temat kultury pracy, kultury biznesowej i obyczajów - bardzo wysoko lub wysoko oceniło 82% uczniów, na poziomie zadowolającym 18%,**
- **Poprawę komunikacji z ludźmi z innych krajów - bardzo wysoko lub wysoko oceniło 85% uczniów, pozostali na poziomie zadowolającym,**
- **Satysfakcję z doboru miejsca odbywania praktyki - bardzo wysoko lub wysoko oceniło 86% uczniów, 1 uczeń słabo, pozostali na poziomie zadowolającym.**

Jako najbardziej użyteczne szkolenia – staże uczniowie wskazali:

TECHNICY BUDOWNICTWA

- **wizytę w elektrowni wiatrowej,**
- **technologię renowacji elewacji obiektów zabytkowych,**
- **technologię wykonywania podwieszanych sufitów,**
- **technologię wykonywania suchej zabudowy,**
- **wykonywanie tynków i ociepleń przy użyciu różnych materiałów,**

TECHNICY ARCHITEKTURY KRAJOBRAZU

- pracę przy cięciach pielęgnacyjnych i ścince drzew,
- metody pielęgnacji roślin w zieleni miejskiej,
- metody pielęgnacji trawników sportowych,
- szkolenie z obsługi różnego typu kosiarek,
- metody konserwacji i renowacji zieleni w obiektach zabytkowych.

**Wysoki poziom satysfakcji z odbytego stażu można również dostrzec w odpowiedziach uczniów na pytanie:
Co najbardziej podobało Ci się podczas realizacji projektu?**

„Podobało mi się, że pracodawca był zorganizowany, bardzo chętny do rozmowy z nami”

„Miejsce praktyk było świetnie dobrane”

„Podobały mi się relacje pracodawcy z praktykantami”

„Najbardziej podobało mi się miejsce odbywania stażu”

„Bardzo podobało mi się przyjazne nastawienie pracodawcy”

„Najbardziej podobał mi się czas spędzony w pracy”

„Praktyki i zdobyte na nich nowe doświadczenia”

„Najbardziej podobała mi się praca pod okiem Pana Wenzla”

Nauczyciele przedmiotów zawodowych w wywiadach wskazują na:

- większą otwartość uczestników projektu na zdobywanie wiedzy z zakresu dziedziny w jakiej się kształcą,
- większą motywację do zgłębiania zagadnień trudnych,
- zwiększoną percepcję korelacji między przedmiotowych w zakresie przedmiotów zawodowych,
- wzrost chęci do dzielenia się wiedzą, spostrzeżeniami i doświadczeniami w grupie rówieśniczej i poza nią,
- zwiększoną efektywność pracy w grupach,
- większą zdolność wykorzystania teorii w praktyce.

Wnioski:

- uczniowie nawiązali relacje z pracodawcami i opiekunami w miejscu pracy,
- uczniowie mieli możliwość nabycia wiedzy, doświadczenia i nowych kompetencji zawodowych,
- współpraca z obcokrajowcami oraz poznanie zasad obowiązujących w niemieckich firmach przyczyniła się do przełamania bariery językowej oraz dała możliwość porównania polskiej i niemieckiej obyczajowości, kultury i organizacji pracy oraz kultury biznesowe,
- odbyty staż wpłynął pozytywnie na motywację do kształcenia się w wybranym zawodzie,
- uczniowie nabyli umiejętność sprawnej pracy w grupie .

Rekomendacje:

- umożliwiać uczniom pracę w zagranicznych zakładach pracy celem nabycia doświadczeń,
- motywować uczniów do nauki języków obcych, bo dobra komunikacja w miejscu pracy daje możliwość poznania szczegółów wykonywanej pracy oraz pozwala na większe zaangażowanie w wykonywane zadania.

Pełna ocena przyrostu wiedzy i umiejętności zawodowych będzie możliwa po dokonaniu pełnej analizy wyników wszystkich egzaminów z kwalifikacji, które to egzaminy są jeszcze przed młodzieżą.